

वर्ष-2023

माध्यमिक शिक्षा मण्डल, मध्यप्रदेश, भोपाल

20 पृष्ठीय

परीक्षार्थी द्वारा भरा जावे ↓

परीक्षा का विषय विषय कोड परीक्षा का माध्यम
स्सकृत 5 : 1 : 2 हिन्दी

स्टीकर तीन के निशान ↓ से मिलाकर लगायें

परीक्षार्थी द्वारा भरा जावे

प्रश्न पत्र का सेट **D**

क - परीक्षार्थी का कक्ष क्रमांक **02**
 ख - परीक्षा का दिनांक **14 03 23**

परीक्षा का नाम एवं परीक्षा केंद्र क्रमांक की मुद्रा

हाई स्कूल स्टॉफिकेट परीक्षा

परीक्षा छेद्ग्रन्थ क्रमांक-351040

परीक्षक का नाम एवं हस्ताक्षर

केन्द्राध्यक्ष/सहायक केन्द्राध्यक्ष के हस्ताक्षर

परीक्षक एवं उपमुख्य परीक्षक द्वारा भरा जावे ↓

प्रमाणित किया जाता है कि होलो क्राफ्ट स्टीकर बातिग्रस्त नहीं पाया गया तथा अन्दर के पृष्ठों के अनुरूप मुख्य पृष्ठ पर अंकों की प्रविष्टी एवं अंकों का योग सही है।

निर्धारित मुद्रा : नाम, पदनाम, मोबाइल नम्बर, परीक्षक क्रमांक एवं पदांकित संस्था के नाम की मुद्रा लगाएँ।

उप मुख्य परीक्षक के हस्ताक्षर एवं निर्धारित मुद्रा, परीक्षक के हस्ताक्षर एवं निर्धारित मुद्रा

परीक्षक

केवल परीक्षक द्वारा भरा जावे।
 प्रश्न क्रमांक के सम्मुख प्राप्तांकों की प्रविष्टी करें।
 प्रश्न पृष्ठ क्रमांक प्राप्तांक

- 1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28

Laser, Inkjet & Copier Label ST-10 A4

99.1mm x 33.9mm x 16

DPP

प्रश्नोत्तर क्रमांक - १

(i) (अ) स्वकर्वनम्

स्वकर्वनम्

(ii) (अ) प्रथमा

प्रथमा

(iii) (ब) इव :

इव :

(iv) (ब) इव

इव

(v) (अ) स्वकर्वनम्

स्वकर्वनम्

E

प्रश्नोत्तर क्रमांक - २

(क) न्

आम्

(ख) न्

न्

(ग) आम्

3

याम ४ -

प्रश्न क.

(न) आम

प्रश्नोत्तर क्रमांक - ३

- (क) जगदीशः - (i) व्युचनसंक्षिप्तः
- (ख) पीताम्बरः - (ii) बहुब्रीहि समाचः
- B (ग) विद्यालयः - (iii) दीर्घस्वरसंक्षिप्तः
- S (घ) चौरात् भग्यम् - (iv) पञ्चमी तट्पुरुषः
- E (ङ) मनोरथः - (v) विसर्गसंक्षिप्तः
- (ज) राम कृष्णः - (vi) बन्ध समाचः

4

प्रश्न क्र.

प्रश्नोत्तर क्रमांक - ५

(क) शान्ति प्रत्ययः

(ख) बुद्धिः

(ग) दुर्विहङ्गः

(घ) उपनयनोपदेशोन्

(ज) कर्तव्यं तु प्रत्ययः

(झ) तुमुन् प्रत्ययः

प्रश्नोत्तर क्रमांक - ५

(क) तनुः

(ख) दुर्लभः

(ग) विर्थकम्

(घ) गीतानि

(ज) सुन्दरः

(झ) रसालम्

प्रश्न क्र.

प्रश्नोत्तर क्रमांक - ६

उद्यमेन् समः वधुः नास्ति ।

प्रश्नोत्तर क्रमांक - ७ (अथवा)

सरसः शोभा स्केन् राजहंसेन् भवति ।

I
S
E

प्रश्नोत्तर क्रमांक - ८ (अथवा)

जनः अर्थकाशर्येन् लिङ्गितः वस्यान्म् विहाय

पदाति; रात्यति ।

प्रश्नोत्तर क्रमांक - ९

अस्माकं पर्यावरणे वायुमण्डलं, जलम्, धरातलं,
भूस्याम् च दूषितम् अस्ति ।

6

योग पूर्व पृष्ठ

पृष्ठ 6 के अंक -

कुल अंक

प्रश्न क्र.

प्रश्नोत्तर क्रमांक - १० (अधिका

मातुः अधिका कृपा दुर्बले सुने भवति ।

प्रश्नोत्तर क्रमांक - ११

वाच्यपरिवर्तन कुकृत -

B
S
E

गायकः गीते गायति ।

द्वारेष्व गृह्णते पठ्यते ।

7

योग पृष्ठ ५४

प्रश्न क्र.

प्रश्नोत्तर क्रमांक - 12

सुआपित बलोक

(ii) गुणि गुणं वेत्ति न वेत्ति निर्गुणो,
 बली बलं वेत्ति न वेत्ति निर्बलम् ।
 पिको बसन्तस्य गुणं न वायसः,
 करी च सिंहस्य बलम् न मूषकः ॥१॥

B
S
E

प्रश्नोत्तर क्रमांक - 13

प्रश्ननिर्माण

(iv) व्याकरणः कः आसीत् ॥२॥

(v) कं दृष्ट्वा धूर्तः पूँगालः अवदत् ।

प्रश्नोत्तर क्रमांक - 14

कः के प्रति कथयति

कः

कं

रामः

ब्रवकुशी

कुशीः

रामम्

अशुद्ध कारेक वाक्यों छुट्ठि:

- (i) श्री मणेशाय नमः ।
- (ii) सीता रामेण सह वरं गच्छति ।

प्रश्नोत्तर क्रमांक - 16

B
S

रिक्तस्थानानि पूरयत -

- (i) सदा
- (ii) अज
- (iii) भूषाम्
- (iv) यथा समयम्

पटना के मातुजारे

कुद्दि मती पुनर्वयेन उपेता पितुर्गृहं प्रति चलिता ।

मार्ग सा एक व्याघ्रम् अपवर्यत् ।

व्याघ्रं दुष्टवा सा पुजो नाडयन्ती उवाच- अस्युना
एकमेव व्याघ्रः विभज्य भुज्यताम् ।

व्याघ्रः व्याघ्रमारीहयमिति मत्वा पलायितः ।

प्रश्नोत्तर क्रमांक - 18

गदाशः

कृषकः वलीवर्द्धयोः शेनकर्षणं कुर्वन्नासीत् ।

तयोः वलीवर्द्धयोः शकः शाकीरेण दुर्बलः आसीत् ।

मातुः सुरभेः वेगाम्या चूल्हि अविशासन् ।

प्रश्न क्र.

प्रश्नोत्तर क्रमांक - 19

पद्यांशः

(i) महान् दिपुः आत्मस्य अस्ति ।

(ii) उच्चमेन् समः ब्रह्मुः न अस्ति ।

B (iii) नास्त्यु द्यमस्मो कृत्वा नदः न अवसीदति ।

S

E

प्रश्नोत्तर क्रमांक - 20

नाट्यांशः

(i) सिंहः कथयति अहं वनराजे; अस्मिन् किं भयं
(अस्ति भयते) ।

(ii) सिंहः क्रोधेन् गर्जन् कुर्वम् अवदत् ।

(iii) वानरः सिंहम् कथयति राजा तु रक्षकः भवति
परं भवान् तु भक्षकः ।

11

प्रश्न क्र.

प्रश्नोत्तर क्रमांक २१

अवकाशार्थीम् प्रार्थनापत्रम्

स्वेच्छाम्

श्रीमान् प्राचार्य महोदयः,
 शासकीय उच्चतर माध्यमिक विद्यालयः,
 इन्हौरनगरम् (मध्यप्रदेशः)

विषयः - अवकाशार्थी प्रार्थनापत्रम्

होदयः

स्विनयं निवेदनम्, इदं यद् अहम् अय
 अकस्माद् ज्वरपीडितः अस्मि । अत एव विद्यालयं
 आगन्तुं सर्वथा अस्मर्थः अस्मि ।

कृपया मम पञ्चदिवसानां (चतुर्दशादिनाङ्कः
 अष्टदशादिनाङ्कः पर्यन्तम्) अवकाशां स्वीकुर्वन्तु इति
 प्रार्थयामि ।

भवदीयः शिष्यः

सुरेशः

कक्षा - दशम

अनुक्रमांक - ०२

दिनांकः - १५-०३-२०२३

प्रश्नोत्तर क्रमांक - 22

अपठित गायांशः

- (i) संन्यासी नदी तीरे आस्था में वसति रम् ।
- (ii) नौका शिलायाः घट्टनेन् निमग्ना अभवत् ।
- D (iii) सकदा संन्यासी शिल्पैः सह नद्याः अपरं
तीरं गतवान् ।
- S
E
(iv) संन्यासी अकथ्यर् - तस्यां नौकायाम् स्थितेषु
कदिचत् दुष्टः आसीन् इति मन्ये । अतः
ते सर्वे मरणं प्राप्तवनः ।

प्रश्न क्र.

प्रश्नोक्तर क्रमांक - २३

(४) संस्कृतभाषायाः महत्वम्

- (i) भारतवर्षे आदि कालादेव मानवानां व्यवहारे
संस्कृतभाषायाः प्रयोगो अवति स्म ।
- (ii) संस्कृतं विश्वस्य प्राचीनतमा भाषास्ति ।
- (iii) ग्रन्थावशादियं जनैः देववाणी सुरभारतीत्यपि
कथ्यते ।
- (iv) संस्कृतं धर्मस्य, दर्शनस्य, राजनीतेः, इतिहासस्य,
अर्थशास्त्रस्य, नीतिशास्त्रस्य च मूलमस्ति ।
- (v) अस्यां भाषायां भारतीय चिन्तनस्य सर्वे प्रमुखाः
ऋण्याः उपनिषद्ग्रन्थाः सन्ति ।
- (vi) विश्वसाहित्यस्य प्राचीनतमानां ऋण्यानां वेदानामपि
भाषा संस्कृतमेवास्ति ।
- (vii) संस्कृतभाषायाम् उपनिषद्ग्रन्थे साहित्ये सत्यस्य,
अहिंसायाः, राष्ट्रभक्तेः, परस्परं सहयोगस्य,
त्यागस्य, विश्वबन्धुत्वस्य, शान्तैश्च भावनानां
अजस्तं स्तोतः प्रवृत्तं विद्यते ।

(P.T.O. ~)

प्रश्न क्र.

(viii)

स्वेषा मादर.

६०८०. ८०८० ते ५०८०

मानव; स्वजीवन उन्नते कर्तुं शक्तीति।

(ix)

विषय दृष्ट्या माधार्सोऽठव दृष्ट्या च इयं भाषा
अन्यसु सर्वासु विश्वभाषासु अतिक्रोते।

(x)

संस्कृतसाहित्य माणित्यैव आधुनिकं साहित्यमपि
विकसितम्।

(xi) B

अत स्व इयं भाषा मातृयभाषां जननी
सम्पोषिका च कथ्यते।

S

E

विवेकानन्दस्य संस्कृत विषये उक्तवान् -

“ अत् संस्कृतं स्व अवश्यमेव शिक्षणीयम् । ”